

Verslag 2014 economisch-historische activiteiten NEHA-IISG

In de in 2004 geformuleerde overeenkomst tussen het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis (IISG) en Stichting het NEHA zijn vier taken omschreven die het IISG vanaf 1 januari 2005 van het NEHA overneemt en waarover het IISG aan de Stichting het NEHA verantwoording zal afleggen. Hieronder wordt aan de hand van deze taken gerapporteerd over het jaar 2014.

Vooraf

Het jaar 2014 stond in het teken van het 100-jarig bestaan van het NEHA en twee grote acquisities. De officiële jubileumviering vond plaats op vrijdag 27 juni met een feestelijke bijeenkomst in het Trippenhuis van de KNAW te Amsterdam. Tijdens deze bijeenkomst gaven twee Amerikaanse coryfeeën van de economische geschiedenis, Joel Mokyr en Jan de Vries, hun visie op verleden, heden en toekomst van de economische geschiedenis in Nederland. Paul Schnabel en Agnes Jongerius gaven hun visie op de actualiteit van de economische geschiedenis. Tijdens deze jubileumbijeenkomst is een extra dik *TSEG-100 jaar NEHA*-nummer gepresenteerd gewijd aan de beoefening van de economische geschiedenis in Nederland in de afgelopen 100 jaar. Bovendien bevat deze jubileumpublicatie een beknopte geschiedenis van het NEHA en een kleurenkatern met topstukken uit de NEHA-collectie. Jan Luiten van Zanden reikte het eerste exemplaar uit aan Hans Clevers, president van de KNAW. Een overzicht van de diverse activiteiten binnen het kader van het 100-jarig jubileum staat in bijlage 1.

Het jubileum was een goede aanleiding om de tussen 1915 en 2003 verschenen jaarboeken en bulletins te digitaliseren. In een periode van bijna 90 jaar gaf het NEHA niet alleen het bekende groene *Jaarboek* uit (1915-2003) maar was zij (mede) verantwoordelijk voor de uitgave van het *Jaarboek voor de Geschiedenis van Bedrijf en Techniek* (1984-1993), *Economic and Social History in the Netherlands* (1989-1996) en het *NEHA Bulletin* (1987-2003). Nu zijn al deze publicaties online beschikbaar: meer dan 800 artikelen, 1.200 recensies, boekaankondigingen, kronieken en verslagen, alles bij elkaar ruim 30.000 doorzoekbare pagina's.

In 2014 is de economisch-historische collectie verrijkt met een groot aantal volks-, beroeps-, bedrijfs- en landbouwtellingen uit 139 landen in Oost-Europa, het nabije Oosten, Azië, Oceanië, Afrika en Zuid-Amerika over de periode 1880-1980. Dit bronnenmateriaal bevat niet alleen vergelijkbare data over bevolkingsgroei en -samenstelling, arbeidsparticipatie, economische activiteiten en bedrijven, maar ook over onder meer migratiestromen, huisvesting, huwelijksleeftijd, beroepen en landbouwopbrengsten. De data van deze tellingen zijn van essentieel belang voor onderzoekers in het Clio Infra-Project, Global Labour History Program en het Global Migration History Project. In totaal gaat het om 125 strekkende meter boeken. De omvangrijke collectie is een schenking van de CBS-bibliotheek in Den Haag.

Eind 2014 kwam het NEHA ook tot overeenstemming met de heer Dirk van Ham over de overdracht van zijn collectie van 254 titels op het gebied van accountancy, management en auditing. Deze collectie vormt een mooie aanvulling op de bestaande NEHA collectie, die al de nodige werken op dit terrein bevatte, maar vooral betrekking hebbende op de periode tot 1850.

De verworven collectie heeft vooral betrekking op de periode na 1850. De ontwikkeling van accounting en accountancy komt in die periode in een stroomversnelling. Het beroep van accountant ontstaat en de inhoud van het beroep gaat meer en meer van controle naar management advisering. Aan de geschiedenis van management, met name het scientific management, zijn in het verleden waar mogelijk aanvullingen op de collectie verworven onder meer in samenspraak met Eric Bloemen. Ook in dat opzicht is er een goede verbinding tussen beide collecties. De nieuw verworven 254 titels zijn voornamelijk Duits- en Engelstalig. Belangrijke namen als Lawrence Robert Dicksee (1865-1932), Frank B. Gilbreth (1868-1924) en Frederick Winslow Taylor (1856-1915) om er slechts drie te noemen, ontbreken niet. De verwerving van de collectie is tot stand gekomen deels door aankoop, deels door schenking. In de loop van 2015 zal de collectie via de catalogus te raadplegen zijn.

1. Het behouden, uitbreiden, ontsluiten en ter beschikking stellen voor onderzoek, tentoonstelling en andere doeleinden van de verzameling van het NEHA, aangeduid als de Economisch-Historische Bibliotheek.

In 2014 is - naast de al hier bovengenoemde acquisities - de bibliotheek op de gebruikelijke wijze aangevuld, ontsloten en aan gebruikers ter beschikking gesteld. Het acquisitiebeleid op economisch-historisch terrein bleef ook in 2014 gericht op drie zwaartepunten: antiquarische werken op het gebied van handelswetenschappen en nijverheid (1400-1850), statistisch materiaal en Nederlandse bedrijfsgeschiedenis. De wetenschappelijke collectie is gericht op de economische geschiedenis van Nederland in een brede internationale context en heeft als doel de ondersteuning van het wetenschappelijk economisch-historisch onderzoek in Nederland. Bij de acquisitie van nieuwe boeken staan de volgende onderwerpen centraal: Global Economic History, Great Divergence, Slavernij, Nederlandse (en internationale) bedrijfsgeschiedenis, Nederlandse en ondernemersbiografieën.

Bij de acquisitie in 2014 was de focus vooral gericht op het verwerven van originele manuscripten en oude bijzondere boeken die een aanvulling vormen op de zwaartepunten van de economisch-historische collectie.

1.1. Collectie Archivalia

Tot de eerste categorie Collectie Archivalia [Bijzondere Collecties] behoren:

- Wanderbucher van 'Klempnergesellen August Ferdinand Jentsch uit Wurzen (Dresden circa 1835), van Baltasar Maij uit Diedersheim in Bingen (Mainz) (circa 1826) en van Jacob Heinrich Soost uit Oldenburg (circa 1830). Plumber apprentice book, which functioned as a passport/entrance permit for itinerant apprentices, stating their age, appearance, date of birth etc. and containing stamps of the customs officers of the various towns visited by the apprentice, together with manuscript notes by these officers. Dated between 1833-1844.

Aankoop veiling Bubb Kuyper

- Koopmansboek van de wolfabrikant De Herve/ Sébastien Merx uit Visé, c. 1788 – c. 1804. French manuscript on paper, c. 29 x 17,5 cm, c. 90 ff. The 1st 17 ff. consist of material from a former user since it contains exercises in Latin composition. Tax (?) certificate on front endpaper.

Aankoop veiling The Romantic Agony

- Koopmansboek van een Vlaamse textielhandelaar. Manuscript, 1733-1756. Accounting book containing numerous entries of quantities of Camelot, Calemander and Centuron and occas. other materials such as belts and thread, with many names of customers (and their provenance), e.g. "Monsr. Malfait doit 9 annes Calemander verd a 7 1/2 esqts[?]". A few of the merchant's family members appear to be among his regular customers, "Mon frere Beydaels", "Mon oncle francois sirejacob"; "Mon beau frere Cornelis tKint", "Mon cousin Arnoldus tKint" and "Mon cousin

Charle Friponetty [Triponetty?]", as are several aristocratic and ecclesiastic people: "Monsr. baron Sicenause", "Monsieur le baron Capelle", "Monsieur le curé van ongeval", "Monsieur esti[?] le marquis Molinari" and "Monsieur le Comte Maximilian De Laun[?]", "Son Altesse Monsigneur le Prince Tulkonski", "Monsr. l'abbe de St. Arien", "Monsieur le Conte generael D'Albert" and "Monsieur le prier des Chartreux".

Aankoop veiling Bubb Kuyper

- Archiefcollectie betreffende de Algemeene Brandwaarborg Maatschappij van 1818 te Rotterdam verworven (oprichtingsacte, reglementen en tarieven, acte van aandeel, schade-overzichten 1827-1939, ansichtkaarten met branden, reglementen van diverse andere onderlinge brandwaarborgmaatschappijen, Rapport van Phs. Van Ommeren inzake voorbereidende maatregelen ten behoeve van het verzekeringsbedrijf onmiddellijk na de Bevrijding, Londen, maart 1945) circa 15 cm.

Schenking mevrouw C. Bollerman

1.2 Collectie antiquarische werken

Tot de belangrijkste zeldzame boeken (collectie antiquarische werken) die in het verslag jaar zijn verworven, behoren:

- Johann Andreas Christian Löhr, *Die Künste und Gewerbe des Menschen. Zum Behuf nützlicher Kenntnisse in 104 Abbildungen* (Leipzig, Gerhard Fleischer, 1819). First and only edition of a rare book of trades. The one hundred and four full page illustrations show different professions at work, in their traditional outfits and in their workplace surroundings. Löhr covers a vast range of professions, beginning with the familiar such as baker, pharmacist, butcher etc., to glazier, tanner, cartwright, vintner, printer, type-caster and paper-maker to mention but a few. In each case the illustration accompanies a brief description of the profession, outlining their specialties, training and products.

Aankoop Susanne Schulz-Falster Rare Books

- Joseph Jäckel, *Neueste Europäische Münz-, Mass- und Gewichtskunde mit Beziehung auf die erlassenen Verordnungen auf's genaueste verglichen mit den Baierischen, Dänischen, Englischen, Französischen, Hamburger, Leipziger, Lombardisch-Venetianischen, Niederländischen, Oesterreichen, Preussischen, Russischen und Schwedischen Massen und Gewichten für Banquiers, Kauf- und Handlsleute, Fabrikanten, Freunde der Metrologie und Zeitungsleser* (Vienna, Carl Gerold, 1828, 1st ed., 2 vols., XIV,448 pagina's ; VI, 500 pagina's).

Aankoop veiling Bubb Kuyper

- B.F. de Bélidor, *Architecture hydraulique, ou l'art de conduire, d'élever, et de menager les eaux pour les différens besoins de la vie* (Paris, C.-A. Jombert, 1737) 1 text vol. only (of 4) and 4 plate vols., text vol.: (8), XI, (5), 412 p.

“Bélidor's work is one of the earliest scientific books in the field of engineering. Concentrating on civil construction, he considers transportation, shipbuilding, waterways and water supply,

ornamental fountains, windmills and pumps, epitomizing their state on the eve of the Industrial Revolution." Béliador was the first to use differential and integral equations for the solution of hydrotechnical problems. The work remained the standard authority on practical water engineering long after most of the techniques it describes became obsolete.

Aankoop veiling Bubb Kuyper

• *Hand-bok, eller hjelpreda wid speciemyntets räknande i daglig handel, tillika med Interesse räkningar, jemte Wägwisare och uträkning af skjutspenningar i Swerige; till de enfaldigares tjenst, i sådan ordning, som den förut nyttjade* (Stockholm: A. J. Nordström, 1803-1804). Third expanded and improved edition of this Swedish ready reckoner, which was first published by A. J. Nordström in 1777 and allows the owner to quickly calculate a range of different quantities. Tables included show the conversion of riksdaler (speciemynt) into copper coins (rundstycke) and silver coins (skilling), as well as the calculation of interest of between one to 6 percent on any amount from one rundstycke to 10,000 riksdaler, as calculated for a period of up to one year. Also included is a table detailing the distances and travel costs between different towns in Sweden and Finland.

Aankoop Antiquariaat Peter Harrington

• *Der in allen Vorfällen vorsichtige Banquier, oder: Gründlich- und deutliche Anweisung, was ein Banquier in seinem Negotio, auch allen und jeden darin vorkommenden Fällen, zu beobachten.....durch E.B.A. Franckfurt und Leipzig, gedruckt auf Kosten des Autoris, und in commission zu finden bey Johann Friedrich Rüdigers, Buchhändlern zu Prag und Nürnberg, 1733. Drei Teile in einem Band in 4to; 5 Bll., 502 S., 25 Bll.; (2), 651, (1), 263, (1) Seiten; Einzige Ausgabe, selten komplett. Umfassende, durch umfangreiche Register erschlossene Abhandlung über das Bankwesen der Zeit. Vermutlich in Frankfurt entstanden; Verfasser unbekannt.*

Aankoop Antiquariat Dieter Stecher

Voor een volledige lijst van de andere aanwinsten zie Bijlage 2.

1.3 Collectie (primair) gedrukt materiaal

De collectie is verder verrijkt met een aantal kleinere en grotere schenkingen, waaronder verschillende aanvullingen op onze collectie jaarverslagen (onder meer door een schenking van het Sociaal Historisch Centrum in Limburg), documentatie over ondernemingen in Nederland, emissieprospectussen en gedenkboeken.

1.4 Websites

In het afgelopen jaar is met grote voortvarendheid de verdere herziening van de NEHA-website ter hand genomen (zie Jaarverslag 2012). De delen van de website www.neha.nl die betrekking hebben op de collecties van het NEHA zijn herzien. Dat geldt met name voor de omvangrijke Bijzondere Collecties van het NEHA. De ruim 800 collectie-onderdelen zijn geconverteerd naar het ontsluitingssysteem van het IISG (EAD) en toegevoegd aan de algemene catalogus. Na de digitalisering van de NEHA-Jaarboeken en het Bulletin is ook dat deel van de website aangepast.

Publicaties en collecties zijn daarmee meer geïntegreerd in het algemene IISG/NEHA systeem (<http://socialhistory.org/nl>). Als gevolg daarvan is de functie van de website als toegang tot de collecties komen te vervallen. De inhoud van de website zal daarbij aangepast moeten worden en in 2015 in een nieuw jasje voortgezet worden (zie <http://www.neha.nl/>).

1.5 Hosting

In overleg met de betrokken organisaties is besloten om het hosten c.q. onderhouden van diverse websites te beëindigen. De site Economy and Society in the Low Countries in the Pre-Industrial Period (www.lowcountries.nl) is inmiddels al beëindigd. De BINT-site (www.bintproject.nl) zal nog wel gehost worden, maar niet meer worden onderhouden. Met de Stichting Bedrijfsgeschiedenis (www.neha.nl/stichtingbg/) is overleg gaande over het overnemen van de site door de stichting in Utrecht.

1.6 Bruiklenen

In 2014 is een tijdelijke bruikleen verstrekt aan het Joods Historisch Museum in Amsterdam voor de tentoonstelling Joden in de Cariben. Het betreft een affiche van de Gebroeders da Silva Modewaren te Paramaribo en een prijscourant voor verschillende producten op de Amsterdamse beurs van 3 maart 1636.

1.7 Dequisitie

Gedurende het verslagjaar zijn er diverse contacten geweest met het Nationaal Openlucht Museum in Arnhem in verband met het aldaar onderbrengen van een midden-19-eeuwse kaaspers. Deze is in 1926 door het NEHA verworven en was vanaf 1962 in bruikleen aan het Westfries Museum afgestaan. Het stichtingsbestuur heeft besloten de kaaspers - die vooral een museale waarde heeft - aan het Openlucht Museum in Arnhem te schenken. Begin 2015 zijn de formaliteiten hierover afgehandeld en heeft de overbrenging van de kaaspers plaatsgevonden.

2. Het verrichten van economisch-historisch onderzoek. Uit het KNAW-subsidie is geld beschikbaar voor het verrichten van economisch-historisch onderzoek. Het IISG zal deze formatie in stand houden – voor zover als het daartoe door het KNAW-subsidie blijvend in staat gesteld wordt – en naar vermogen uitbreiden.

2.1 Bedrijfsleven in Nederland in de twintigste eeuw (BINT)

In dit grootschalige project, gestart in 2002, wordt samengewerkt met collega's van de universiteiten van Utrecht, Rotterdam en Eindhoven. Meer informatie is te vinden bij www.bintproject.nl. De inzet van IISG/NEHA-zijde in dit project bestaat vooral in de tijd van Jacques van Gerwen, die in samenwerking met Ferry de Goey (EUR) verantwoordelijk is voor het deelproject ondernemerschap (voor details, zie www.bintproject.nl/ondernemerschap.php). Hun publicatie *Ondernemers in Nederland. Variaties in ondernemen* (2008) was het eerste deel in de BINT-reeks. In het verslagjaar is gewerkt aan een Engelstalige synthese die in 2015 zal verschijnen. Een deel van de beschikbare tijd is besteed aan het onderhoud van de website 'Biografieën van Nederlandse ondernemers (www.iisg.nl/ondernemers/)' en participatie in een tweetal biografische projecten, namelijk het 'Biografisch Portaal' (<http://www.biografischportaal.nl/>) en het project 'Biografisch Woordenboek van Nederlandse Ondernemers' (<http://www.walburgpers.nl/site>).

2.2 Slavernij-project

Het project met de titel *Slaves, commodities and logistics: the direct and indirect, the immediate and long-term economic impact of eighteenth-century Dutch Republic transatlantic slave-based activities* onderzoekt het belang van de aan slavernij gerelateerde productie en handel voor de Nederlandse economie in de achttiende eeuw. Er wordt gekeken naar de directe baten van de slavenhandel en de opbrengsten van de plantages, maar ook naar de indirecte gevolgen, zoals gunstige werkgelegenheidseffecten op scheepswerven en toeleveringsbedrijven. Tevens wordt er een reconstructie gemaakt van de winsten die behaald werden met de Nederlandse export van door slaven vervaardigde koffie, suiker en tabak. De derde invalshoek betreft het verzekerings- en bankwezen en de maritieme sector, die door de Atlantische handel konden floreren. In dit onderzoek wordt daarom ook de vraag gesteld in hoeverre de ontwikkeling van de Rotterdamse haven is gestimuleerd door haar rol in de achttiende-eeuwse Atlantische economie.

Het IISG, de VU en de Universiteit Leiden ontvingen eind 2013 een NWO-subsidie voor dit grote onderzoeksproject naar het economisch belang van Nederland bij de slavernij. In het verslagjaar is het onderzoek van start gegaan. Voor deelprojecten zijn werkplannen opgesteld en er is gewerkt aan materiaal voor de eerste papers: over het belang van export naar Afrika in de Zeeuwse slavenhandel, het ontwikkelen van een rekenmethode voor de opbrengsten van de slavenhandel (Leiden) en over het profijt van plantages in Suriname en hoe het concept van de productieketen kan worden gebruikt om indirecte opbrengsten systematisch in kaart te brengen (IISG). Bij het laatste onderwerp is veelvuldig gebruik gemaakt van plantageboekhoudingen en koopmansliteratuur uit de NEHA-collectie. Op 15 december heeft Tamira Combrink een presentatie gegeven tijdens de workshop Mapping Slavery op de VU getiteld 'Slave-based commodity chains and their economic impact to the Dutch Republic'.

Het project is een initiatief van het IISG/NEHA. De aanvragers zijn: prof. dr. Marcel van der

Linden (IISG), prof. dr. Henk den Heijer (Universiteit Leiden), prof. dr. Karel Davids (VU). Gedurende vijf jaar zullen drie onderzoekers in dit project werkzaam zijn: Tamira Combrink (IISG), Pepijn Brandon (VU) en Gerhard Kok (Universiteit Leiden).

2.3 Clio Infra

In 2010 is door NWO een subsidie toegekend aan het project Clio Infra, waarvan Jan Luiten van Zanden de hoofdaanvrager en het IISG de penvoerder is. Het project ging op 1 januari 2011 van start. Inmiddels heeft Clio Infra een groot aantal onderling verbonden databases tot stand gebracht met gegevens over wereldwijde sociale, economische, milieu-gerelateerde en institutionele indicatoren over de afgelopen vijf eeuwen, met speciale aandacht voor de afgelopen 200 jaar. Die indicatoren maken onderzoek mogelijk naar de lange termijn ontwikkeling van wereldwijde ongelijkheid.

Sommige landen zijn in het (recente) verleden rijk geworden, andere zijn arm gebleven. Nieuwe theoretische inzichten in de economie – zoals de nieuwe institutionele economie, nieuwe economische geografie en nieuwe groeitheorie – en de opkomst van globale economische en sociale geschiedenis betekenen dat deze processen op wereldschaal bestudeerd kunnen en moeten worden. Het vraagstuk van wereldwijde ongelijkheid kan alleen onderzocht worden op basis van wereldwijde data over de patronen van economische performance en hun oorzaken. Tot voor kort ontbraken voor een aantal van de belangrijkste indicatoren deze datasets. Clio Infra is bezig in deze leemte te voorzien. Datasets zijn of worden verbeterd of gecreëerd over, bijvoorbeeld, de levensstandaard, menselijk kapitaal, culturele en politieke instituties, en milieu.

Economisch- en sociaal-historici uit de hele wereld werken samen in thematische collaboratories, om hun kennis over de relevante indicatoren van economische performance en zijn oorzaken te verzamelen en te delen. De bijeengebrachte data worden gestandaardiseerd, geharmoniseerd en geconserveerd voor toekomstig gebruik. Nieuwe indicatoren om ongelijkheid te bestuderen worden ontwikkeld. De datasets zijn toegankelijk via een centrale website, die ook mogelijkheden tot visualisatie van de gegevens biedt.

Medeaanvragers van het project zijn Peter Doorn (DANS), Lex Heerma van Voss (Huygens ING) en Jan Kok (Radboud Universiteit Nijmegen). Data worden ook verzameld door de universiteiten van Utrecht, Groningen en Tubingen. De centrale coördinatie van het project is in handen van postdoctoraal onderzoeker Bas van Leeuwen.

In 2013 werd volgens plan de eerste versie van de Clio Infra-website gelanceerd. Deze website biedt de mogelijkheid om datasets te downloaden en te visualiseren in de vorm van kaarten en grafieken. Vervolgens is het project zijn tweede fase ingegaan, waarin gewerkt wordt aan nieuwe functionaliteiten in de website en verdere toevoeging van datasets. Intussen werden ook enkele wijzigingen in de projectorganisatie doorgevoerd. Vanuit het IISG is Henk Wals nu verantwoordelijk voor de bouw van de centrale portal en Karin Hofmeester voor de datahubs die het IISG bouwt. In Fase 3 van het project is gewerkt aan het verbeteren van de functionaliteit van de data portal (zie <http://www.clio-infra.eu>). Tevens is er een groot aantal datasets toegevoegd die voortkwamen uit een samenwerking met de OECD. De publicatie die uit deze samenwerking is voortgekomen is bij de OECD gepubliceerd onder de titel *How Was Life? Global Well-Being since 1820*.

2.4 Phd-project Lonen en prijzen binnen het Clio Infra project

Gerelateerd aan Clio-Infra is bij het SNS-Reaal fonds een AIO-post aangevraagd en verkregen voor onderzoek naar levensstandaard en handel in het Nederlandse koloniale rijk in Azië en de Kaap de Goede Hoop in de zeventiende en achttiende eeuw. Hierbij wordt gebruik gemaakt van gegevens over lonen en prijzen uit de VOC-archieven.

Dit onderzoek is inmiddels afgerond in de vorm van een dissertatie getiteld *Globalization and the Colonial Origins of the Great Divergence. Intercontinental Trade and Living Standards in the Dutch East India Company's Commerical Empire, c. 1600-1800*. De dissertatie is inmiddels goedgekeurd door de leescommissie bestaande uit vijf hoogleraren en zal verdedigd worden op 17 april 2015 aan de Universiteit Utrecht. Een geredigeerde versie van het proefschrift zal worden uitgegeven bij Brill (Leiden). Een deel van dit onderzoek gaat over de oorsprong van 'globalisering' in de vroegmoderne tijd. Pim de Zwart (promovendus op het project) argumenteert dat in de zeventiende en achttiende eeuw al met recht gesproken kan worden over een periode van globalisering omdat er marktintegratie plaatsvond tussen de goederenmarkten in Europa en Azië (hetgeen door economen gezien wordt als een belangrijk aspect van globalisering). Dit proces werd echter sterk beïnvloed door de mate waarin de Verenigde Oost-Indische Compagnie (VOC) (koloniale) controle kon uitoefenen op de goederenmarkten in Azië (en zodoende invloed kon uitoefenen op de prijzen en omvang van deze goederenstroom). Dit kolonialisme speelde vervolgens ook een belangrijke rol in de verdeling van de voor- en nadelen van deze vroege globalisering over de wereld en daarmee in het ontstaan van de kloof tussen arm en rijk in de vroegmoderne tijd (zoals betoogd in andere delen van het proefschrift). Dit (laatste) deel van de dissertatie is in 2014 gepresenteerd aan de Harvard University tijdens het verblijf van De Zwart aldaar gedurende het voorjaarssemester. Daarnaast heeft De Zwart een artikel gepubliceerd over de ontwikkeling van reële lonen wereldwijd 1820-2008 (met Bas van Leeuwen) in het al eerder genoemde OECD rapport *How was life? Global well-being and development: a long-term perspective*, geredigeerd door Jan Luiten van Zanden *et al*, en over de relatie tussen handel en economische ontwikkeling in Indonesië tussen 1800 en 2000 (met Daan Marks, Sandra de Pleijt en Jan Luiten van Zanden) in de bundel *Promises and Predicaments. Trade and entrepreneurship in colonial and independent Indonesia in the 19th and 20th Centuries*, geredigeerd door Alicia Schrikker en Jeroen Touwen.

Projectleider: Jan Luiten van Zanden, medebegeleiders: Lex Heerma van Voss en Elise van Nederveen Meerkerk

Uitvoerder: Pim de Zwart

Looptijd: 2010-2014

Fte: 1,0

3. Het scheppen van mogelijkheden tot publicatie van onderzoeksresultaten van economisch-historisch onderzoek en andere informatie die voor de economische geschiedenis relevant is, onder meer in boeken, tijdschriften, op het web of in elektronische discussielijsten.

Ook in 2014 heeft Amsterdam University Press (AUP) in opdracht van het NEHA/IISG het *Tijdschrift voor Sociale en Economische Geschiedenis (TSEG, The Low Countries Journal of Social and Economic History)* uitgegeven. Begunstigers van het NEHA ontvingen vier nummers. De inhoudsopgaven en de artikelen zijn te vinden op www.tseg.nl.

In 2014 verscheen ter gelegenheid van het 100-jarig bestaan van het NEHA een extra dik TSEG-nummer (304 pagina's) met elf historiografische bijdragen van historici (Keetie Sluyterman, Jan Lucassen, Herman de Jong, Jan Luiten van Zanden, Karel Davids, Piet van Cruyningen, Ulbe Bosma, Elise van Nederveen Meerkerk, Marlou Schrover, Jan Kok, Marjolein 't Hart en Maarten Prak) over de beoefening van de economische geschiedenis in Nederland in de afgelopen 100 jaar. Het speciale nummer bevatte bovendien een beknopte geschiedenis van het jubilerende NEHA en een kleurenkatern met hoogtepunten uit de NEHA-collectie.

De overige drie reguliere nummers bevatten een discussiedossier over *Worthy Efforts* van C. Lis en H. Soly (TSEG 11^e jaargang, nummer 1), een discussiedossier over *Cities and Commerce* van O. Gelderblom (TSEG 11^e jaargang, nummer 4), een special over munten, munteenheden en kredietinstrumenten met medewerking van de gastredacteuren Jan Lucassen en Jaco Zuijderduijn ((TSEG 11^e jaargang, nummer 3), 4 artikelen en enkele tientallen recensies.

In het verslagjaar werd de redactie gevormd door Ariadne Schmidt (voorzitter, Universiteit Leiden), Jutta Bolt (Universiteit Groningen), Jacques van Gerwen (NEHA/IISG), Wouter Ryckbosch (Universiteit Antwerpen), Jaco Zuijderduijn (Universiteit Utrecht), Anne Winter (Vrije Universiteit Brussel), Isabelle Devos (Universiteit Gent), Yves Segers (Universiteit Leuven) en Astrid Verburg (IISG, redactiesecretaris). In het verslagjaar hebben Ilja Van Damme, Ewout Frankema en Frank Schipper de redactie verlaten.

4. Het bevorderen van (debat over) de economische en bedrijfsgeschiedenis in de ruimste zin van het woord door onder meer jaarlijks minstens een bijeenkomst te beleggen ten behoeve van de leden/begunstigers van het NEHA en andere belangstellenden in de economische geschiedenis.

4.1 Jubileumbijeenkomst

Voor de activiteiten binnen het kader van 100 jaar NEHA zie Bijlage 1.

4.2 Marx's *Capital*: an unfinished and unfinishable project?

Op 9-11 oktober vond op initiatief van prof. Marcel van der Linden bij het IISG een conferentie plaats met als titel: Marx's *Capital*: an unfinished and unfinishable project? De conferentie probeerde de nieuwste inzichten uit de marxologie te evalueren. Zoals bekend is alleen deel I van Marx' *Das Kapital* nog tijdens zijn leven gepubliceerd, in 1867. De twee volgende delen werden postuum door Marx' kompaan Friedrich Engels gecompileerd uit versnipperde aantekeningen en fragmenten. Tot nu toe werd steeds gedacht dat Marx vooral door tijdgebrek zijn project niet heeft voltooid. Maar een zojuist afgeronde bronnenpublicatie in de reeks *Marx-Engels Gesamtausgabe (MEGA)* – werpt een volledig nieuw licht op deze materie. De MEGA-editie (voornamelijk gebaseerd op de nalatenschap van Marx en Engels in het IISG) maakt namelijk twee belangrijke zaken duidelijk. Op de eerste plaats blijkt Marx achteraf ernstige twijfels bij deel I te hebben gekregen, en heeft hij gewerkt aan een grootscheepse herschrijving. En op de tweede plaats heeft Marx de delen II en III niet uit tijdgebrek onvoltooid gelaten, maar omdat hij zich bewust was van onoverkomelijke inhoudelijke moeilijkheden. Dat deze moeilijkheden meer dan honderd jaar bijna onzichtbaar zijn gebleven is het gevolg van het redacteurschap van Engels die niet aarzelden twijfels in stellingen van eigen makelij te herformuleren. De conferentie concentreerde zich op drie cruciale knelpunten: de crisistheorie, het theorema van de tendentieel dalende winstvoet, en de transformatie van waarden tot prijzen.

4.3 Coins, currency and crisis from c. 2000 BC – c. AD 2000: Silver, paper money and trust in historical perspective

Deze internationale workshop op Vrije Universiteit Amsterdam 12-13 December 2014 is georganiseerd door prof. dr. Bert van der Spek (VU) en dr. Bas van Leeuwen (IISG)

De recente economische crisis wordt voornamelijk veroorzaakt door twee factoren: a) een toegenomen globalisering van de kapitaalmarkt hetgeen overmatig lenen tegen lage rente mogelijk maakt en leidt tot torenhoge staatsschulden en b) het bestaan van een enkele Europese munt (de Euro) die, vanwege het feit dat zijn nominale waarde hoger is dan zijn intrinsieke waarde, gebaseerd is op vertrouwen van de consumenten en financiële instellingen. De onrust op de financiële markten die volgde op deze crisis heeft geresulteerd in een discussie over beperkingen op het uitlenen van geld en de afschaffing van de Euro en de invoering van een zilver-gebaseerde (of lokale) munt. Tijdens de workshop is de focus gericht op historische studies naar de rol van financiële systemen en economische fluctuaties.

Het NEHA heeft met een financiële bijdrage de onder punt 4.2. en 4.3 genoemde workshops mede mogelijk gemaakt.

4.4 Bijzonder hoogleraarschap

In 1994 heeft het NEHA de bijzondere leerstoel 'Bedrijfsgeschiedenis inclusief de sociale aspecten' ingesteld. Deze is gevestigd aan de UvA. Vanaf 1 januari 2012 wordt deze leerstoel bekleed door prof.dr. J.P.B. Jonker (zie bijgaand separaat verslag, bijlage 4).

Het curatorium van deze leerstoel is als volgt samengesteld: prof. dr. J.L. van Zanden (voorzitter), dr. B.M.A. de Vries namens het College van Bestuur, prof. dr. H.F.K. van Nierop namens de Faculteit der Geesteswetenschappen en J.L.J.M. van Gerwen (secretaris).

Samenstelling NEHA bestuur in 2014

Prof. dr J.L. van Zanden, voorzitter (2015, tweede termijn), dr M. van Tielhof, secretaris (2017, tweede termijn), J.A. de Jongh AAG, penningmeester (2016, tweede termijn) en prof. dr A. Knotter (2015, eerste termijn).

Samenstelling Raad van Advies in 2014

Dr J. Barendregt (2016), dr T. de Graaf (2014), dr F. de Goey (2017), dr A. Janssens (2015), prof. dr H. de Jong (2015), drs G. Terpstra (2016) en drs H. van Weeren (2015) en dr G. Westerhuis (2015).

Bijlage 1 activiteiten en publicaties binnen het kader van 100 jaar NEHA

- Een tentoonstelling van de belangrijkste activiteiten van het NEHA in de afgelopen 100 jaar.
- Jubileumbijeenkomst gehouden op 27 juni in het Trippenhuis van de KNAW met als dagvoorzitter prof.dr. Maarten Prak. Op deze druk bezochte jubileumbijeenkomst (meer dan 100 deelnemers) hielden Jan de Vries en Joel Mokyr, twee coryfeeën op economisch-historisch gebied, interessante beschouwingen over verleden, heden en toekomst van de economische geschiedenis. Op de site [historici.nl](https://www.historici.nl) is een verslag te lezen over de feestelijke jubileummiddag: <https://www.historici.nl/nieuws/verslag-honderd-jaar-neha>
- Uitgave van een extra dik TSEG-nummer (TSEG, jaargang 11, nummer 2, 304 pagina's met elf historiografische bijdragen over de beoefening van de economische geschiedenis in Nederland in de afgelopen 100 jaar. Het speciale nummer bevatte bovendien een beknopte geschiedenis van het jubilerende NEHA en een kleurenkatern met hoogtepunten uit de NEHA-collectie.
- Het *Economisch-Historisch Jaarboek*, *Economisch en Sociaal Historisch Jaarboek*, *NEHA Jaarboek* en het *NEHA Bulletin*, alsmede het *Jaarboek voor de geschiedenis van bedrijf en techniek* en *Economic and Social History in the Netherlands* zijn vanaf 27 juni online beschikbaar. Alles bij elkaar gaat het om meer dan 800 artikelen, 1.200 recensies, boekaankondigingen, kronieken en verslagen, ruim 30.000 doorzoekbare pagina's.
- In het *Historisch Nieuwsblad* verscheen in diverse nummers een reeks artikelen over opmerkelijke economisch-historisch gebeurtenissen binnen het kader van 100 jaar NEHA: 'Ondernemers voor het vaderland' (Historisch Nieuwsblad 2014/2), 'De eerste bankencrisis' (Historisch Nieuwsblad 2014/4), 'Gouden handel' (Historisch Nieuwsblad 2014, 12), 'Het old boys network van de Wisselbank' (Historisch Nieuwsblad 2015/1).
- Het NEHA was samen met het OGC/Universiteit Utrecht organisator van het jaarlijkse congres van de European Business History Association (EBHA) die in Utrecht werd gehouden van 21 tot en met 23 augustus (zie website <https://www.ebha-2014.eu>)
- Webpublicatie
Jacques van Gerwen, 'Het NEHA: een economisch-historische schatkamer in Amsterdam'.
<http://www.neha.nl/docs-pdfs/schatkamer.pdf#zoom=100>

Bijlage 2 Aanwinsten

• S.H. Spiker, *Reise durch England, Wales und Schottland im Jahre 1816* (Leipzig 1818) 2 banden, respectievelijk xvi, 412 [2] pp, en i-viii 356 pagina's.

Aankoop A. Gerrits & Son

• Declaration du Roy, Portant défense de porter des Diamants. Donnée à Paris, le 4. Février 1720. Registrée en parlement le 5. Mars 1720. A Rennes, Chez Guillaume de Vatar, 1720. 4 pp.
Degree to prevent the spending of money on diamonds, precious stones and the like. There is one exception: 'N'entendons néanmoins comprendre dans la présente prohibition les bagues Episcopales & les Pierreries employés aux Ornemens des Eglises'.

Aankoop A. Gerrits & Son

• J. Hagemeyerus, *De foedere Civitatum Hanseaticarum commentarius. Francofurti ad Moenum, apud Ioannem Beyerym*, 1662. 51 unnumbered leaves. First edition.
The Hanseatic League, an association of German towns which during the 13th and 14th centuries secured the entire trade of the countries surrounding the Baltic, exporting their produce to Germany, England, and the markets of western Europe, and carrying back the manufactured goods of the west and the special products of warmer climates. Monopoly was the watchword of the Hanseatic from beginning to end of their career; but while their policy enabled them, in the infancy of European nations, to amass wealth and gain power, their blind adherence to the same aims and methods in face of the discoveries, new economic views, and developed political life of the 16th century, led to the final destruction of their organisation. - Cut short, touching the author's name on title-page with loss, very close to headlines but nowhere else with loss. Some leaves browned.

Aankoop A. Gerrits & Son

• *Je perds mon etat: faites moi vivre. - (Followed by:) Je vous le dis encore: faites moi vivre. No 2.* (A Paris, De l'Imprimerie de Champigny, 1790). 2 nrs in 1 volume. Together 16 pp. 8vo.
The anonymous author complains about his being unemployed, being robbed of the means to provide for himself and his family and demands the right to work and to earn his part of the 'richesse sociale'.

Aankoop A. Gerrits & Son

• Account book of the wool merchant De Herve at Visé, c. 1788 – c. 1804. French manuscript on paper, c. 29 x 17,5 cm, c. 90 ff. The 1st 17 ff. consist of material from a former user since it contains exercises in Latin composition). Tax (?) certificate on front endpaper.

Aankoop veiling The Romantic Agony

• *Traitez de paix et de commerce, navigation et marine, entre la France et les États Généraux des Provinces Unies des Pays-Bas, conclus à Nimègue le 10 Aoust 1678.* A Paris, Chez Frederic Léonard, 1678. 49 pp. First edition.
Two of the Treaties of Nijmegen concluding the Dutch War of 1672-1678. The Dutch secured the integrity and independence of their country and almost all conquests made by the French were given up. It was with this treaty that Louis XIV came very close to splitting almost all coalitions against him: he wished to avoid an Anglo-Dutch coalition and with this treaty the grand alliance of powers and a possible new alliance of England and Holland were both scattered.

Aankoop A. Gerrits & Son

- 10 (partly) manuscript death certificates of black slaves, all Cuban, dated between 1864 and 1876, all one leaf (mostly recto only). NEHA Bijzondere Collecties 823.

Aankoop veiling Bubb Kuyper

- *Tarif général, our Comptes faits pour faire et recevoir des paiemens en monnaies et espèces de Belgique, de Brabant, de Liège, de Luxembourg, de France, de Hollande, des Pays-Bas, d'Allemagne et d'Angleterre. Précédé de lois sur les monnaies en Belgique, suivi: de réductions dont l'utilité s'applique a toutes sortes d'intérêts ou de comptes d'un usage journalier* Brussels, M.-E. Rampelbergh, 1838, 7th ed., XVI, 276.

Aankoop veiling Bubb Kuyper

- De Erven de Wed. J. van Nelle, 1906, 12 fotogr. views, printed by Metz & Lutz, Darmstadt, loose as issued in orig. giltlettered cl. portfolio, 4to. Uitgegeven ter gelegenheid van het 100-jarig bestaan NEHA Bijzondere Collecties 822.

Aankoop veiling Bubb Kuyper

- Koopmansboek van een Vlaamse textielhandelaar. Manuscript, 1733-1756. Accounting book containing numerous entries of quantities of Camelot, Calemander and Centuron and occas. other materials such as belts and thread, with many names of customers (and their provenance), e.g. "Monsr. Malfait doit 9 annes Calemander verd a 7 1/2 esqts[?]". A few of the merchant's family members appear to be among his regular customers, "Mon frere Beydaels", "Mon oncle francois sirejacob"; "Mon beau frere Cornelis tKint", "Mon cousin Arnoldus tKint" and "Mon cousin Charle Friponetty [Triponetty?]", as are several aristocratic and ecclesiastic people: "Monsr. baron Sicenseuse", "Monsieur le baron Capelle", "Monsieur le curé van ongeval", "Monsieur esti[?] le marquis Molinari" and "Monsieur le Comte Maximilian De Laun[?]", "Son Altesse Monsigneur le Prince Tulkonski", "Monsr. l'abbe de St. Arien", "Monsieur le Conte generael D'Albert" and "Monsieur le prieur des Chartreux". NEHA Bijzondere Collecties 824.

Aankoop veiling Bubb Kuyper

- *Berichte über die Weltausstellung Paris 1878* (Vienna, Verlag der Handels- und Gewerbekammer / J.N. Vernay, 1879), 2 parts in 1 vol., VII,(1),352; XVI,583,(1). Rare complete volume with the almost always lacking 2nd part.

Aankoop veiling Bubb Kuyper

- Fuentes, M.A. Lima, *Esquisses historiques, statistiques, administratives, commerciales et morales* (Paris, Didot, 1866, IX, (1), 242, (1).

Aankoop veiling Bubb Kuyper

- *Weltausstellung in St. Louis 1904. Amtlicher Katalog. Ausstellung des Deutschen Reichs* (Berlin, G. Stilke, 1904), (11), 548, (2), 31, (1)(advert.).

Aankoop veiling Bubb Kuyper

- *Exposition Universelle de 1900. Catalogue Officielle de la Section Allemande* (N.pl., n.publ., n.d. (1900), (8), 452,80 (advert.).

Aankoop veiling Bubb Kuyper

- Plan du palais et du parc de l'exposition universelle 1867 (Paris, (1867), fold. handcol. lithogr. plan by FREZOULS and BOUSQUEL.

Aankoop veiling Bubb Kuyper

• *Amerika und die Columbische Welt-Ausstellung Chicago 1893* (Chicago, Columbian History Co., (1893), 504 p., num. (full-p.) ills.

Aankoop veiling Bubb Kuyper

• *Verlag van het beheer en den staat der kolonien./ Koloniaal verslag Suriname van 1855, 1884, 1886, 1887 and 1913.* "Bijlagen". N.pl. (Paramaribo), n.publ., (1855-1937), 5 vols. and 7 odd supplement vols. ("Bijlagen"), (fold.) tables, contemp. cl. (1x)/ (unif.) hcl. (4x), folio.
The rapports comprise the years 1855, 1884, 1886, 1887 and 1913. The supplements are on various subjects i.a. 1895-1913 "Toezicht op krankzinnigen".

Aankoop veiling Bubb Kuyper

• Koloniaal verslag van Suriname. Manuscript, pen and ink on paper, 1863-1876, 10 vols., various hands, incl. a few typescript lvs. w. manuscript entries, contemp. partly unif. (h)cl., folio. Annual reports concerning industry, population, territory, economy, military affairs etc., forming a rich source of information. Comprises the vols. 1863, 1864 (2 vols.), 1865, 1866, 1867, 1869 (2 vols.), 1872, 1874 and 1876. The year 1863 containing chapters on the abolishment of slavery in Surinam, incl. settlements with disadvantaged landowners. And 2 similar vols. containing notarial acts and reports on meetings of the colonial assembly of Surinam, dated 1869 and 1915-1917.

Aankoop veiling Bubb Kuyper

• Johann Andreas Christian Löhner, *Die Künste und Gewerbe des Menschen. Zum Behuf nützlicher Kenntnisse in 104 Abbildungen* (Leipzig, Gerhard Fleischer, 1819). First and only edition of a rare book of trades, specifically designed for children. The one hundred and four full page illustrations show different professions at work, in their traditional outfits and in their workplace surroundings. Löhner covers a vast range of professions, beginning with the familiar such as baker, pharmacist, butcher etc., to glazier, tanner, cartwright, vintner, printer, type-caster and paper-maker to mention but a few. In each case the illustration accompanies a brief description of the profession, outlining their specialties, training and products.

Aankoop Susanne Schulz-Falster Rare Books

• Aanvulling op de Bijzondere Collectie 427 (Familie Twent). Het betreft diverse brieven, gericht aan Jonkheer Anthony Cornelis Twent (1771-1852), marine-officier, onder meer belast met het loodswezen in het zuidelijk departement van de marine.

Schenking via bemiddeling van het Maritiem Museum Rotterdam

• M. Hope, *Lettre de M. Hope, négociant d'Amsterdam, a M. de Couteulx de Canteleu, member de Comite des finances de l'Assemblée Nationale, & par lui donnée en communication audit Comité. Pour la circulation des assignats-monnois dans la Hollande* (S.l, s.a) 38 pp.

Aankoop A. Gerrits & Son

• Dagboek 1821. Journal Nr.1 De l'Annee courrante (1821) de Chretien Charles Westermann. Text in French recording visits and expenses in Amsterdam, (visit to Eymery, 'carbaretier' in Het teken van Batavie in de Hoogstraat), Leyden, The Hague incl. visit to minister of Colonies Falck to get a passport for Batavia, Utrecht, Arnhem, Wageningen etc. Westerman came originally from the Elzas, with entries of him paying for French lessons, visits to cabarets, paying for lodging and genever, etc. With an entry of his brother in German manuscript. At the end of this year's diary a note that his departure to Batavia is announced in the newspaper.

Aankoop Beijers Veilingen

• Gestencilde beursberichten geschreven door W. Willems (1896-1970), commissionair in effecten en oprichter van Willems & Cie in 1929. De verzameling bestrijkt de periode vanaf oprichting in 1929 tot 1988. Het bedrijf was in Amsterdam gevestigd, langdurig op de Leidsegracht. In de tweede helft van de jaren zestig trok W. Willems zich

terug uit de dagelijkse leiding, maar bleef wel tot aan zijn overlijden in 1970 bij de onderneming betrokken. Vanaf 1953 werkte ook zijn oudste zoon C. Willems (1926-1999) in het bedrijf. C. Willems studeerde in Rotterdam én Harvard. Hij kwam in 1953 bij het bedrijf en werd in 1957 medefirmant. Hij nam het bedrijf over en hij schreef ook beursberichten, maar minder intensief. In 1988 stopte de verspreiding van beursberichten. In 1989 ging C. Willems met pensioen. Willems & Cie werd in 1976 overgenomen door Insinger. In 1987 volgde de fusie tussen Insinger en De Beaufort en Kraayenhagen tot: "Insinger de Beaufort". Vanaf dat moment verdween ook de naam Willems in de bedrijfsnaam.

Omvang: 40 cm (47 mappen) NEHA Bijzondere Collecties nummer 819.

Schenking mevrouw E.A.Willems-Lantinga

Bijlage 3 Publicaties

In 2014 verschenen onder meer de volgende economisch-historische publicaties:

- Ashkpour, A. (Developer), & Meroño-Peñuela, A. (Developer). (2014). Census Data in RDF.
- Atabaki, T., & Ehsani, K. (2014). Oil and Beyond Expanding British Imperial Aspirations, Emerging Oil Capitalism, and the Challenge of Social Questions in the First World War. In H. Bley, & A. Kremers (Eds.), *The World During the First World War*. (pp. 261-287). Essen: Klartext.
- Bellucci, S., & Zaccaria, M. (2014). Wage Labor and Mobility in Colonial Eritrea, 1880s to 1920s. *International Labor and Working-Class History*, 86(Fall), 89-106. <http://dx.doi.org/10.1017/S0147547914000118>
- Bhattacharya, B. (2014). Local History of a Global Commodity: Production of Coffee in Mysore and Coorg in the Nineteenth Century. *Indian Historical Review*, 41(1), 67-86.
- Bosma, U. (2014). Review Essay. Why Europe Grew Rich and Asia Did Not. *International Review of Social History*, 59(1), 119-130.
- Bosma, U. (2014). The Economic Historiography of the Dutch Colonial Empire. *Tijdschrift voor Sociale en Economische Geschiedenis*, 11(2), 153-174.
- Bosma, U. (2014). 'The Dutch Colonial Empire'. In M. Gehler, & R. Rollinger (Eds.), *Imperien und Reiche in der Weltgeschichte. : Epochenübergreifende und globalhistorische Vergleiche*. (pp. 999-1026). Harrassowitz.
- Bosma, U. (2014). Migration and Colonial Enterprise in Nineteenth Century Java. In L. Lucassen, & J. Lucassen (Eds.), *Globalising Migration History. : The Eurasian Experience (16th -21st centuries)*. (pp. 151-179). Brill.
- Bosma, U. (2014). Reciprocal Comparisons and the Domains beyond Imperial Control. *Ab Imperio*, (2), 46-70.
- Bosma, U. (2014). Global Labour History: Geschiedenissen van arbeid en migratie vanuit mondiaal perspectief. *Groniek: historisch tijdschrift*, (200), 319-332.
- Bosma, U. (2014). Review of 'Christof Dejung, Die Fäden des globalen Marktes. Eine Sozial- und Kulturgeschichte des Welthandels am Beispiel der Handelsfirma Gebrüder Volkart 1851-1999'. *Tijdschrift voor Sociale en Economische Geschiedenis*, 11(2), 182-184.
- Brandon, P. (2014). Accounting for Power: Bookkeeping and the Rationalization of Dutch Naval Administration. In J. Fynn-Paul (Ed.), *War, Entrepreneurs, and the State in Europe and the Mediterranean*. (pp. 151-169). [7] Leiden / Boston: Brill.
- Brandon, P. (2014). Review of: J.P. Sigmond, Zeemacht in Holland en Zeeland in de zestiende eeuw. *Tijdschrift voor Sociale en Economische Geschiedenis*, 11(1), 179-181.
- Brandon, P. (2014). Review of: Han Jordaan, Slavernij en vrijheid op Curaçao. De dynamiek van een achttiende-eeuws Atlantisch handelsknooppunt. *Tijdschrift voor Geschiedenis*, 127(3).
- Breman, J., & van der Linden, M. (2014). Informalizing the Economy: the Return of the Social Question at a Global Level. *Development and Change*, 45(5), 920-940.
- De Zwart, P., & van Leeuwen, B. (2014). Real Wages. In J. L. van Zanden, J. Baten, A. Rijpma, M. Mira D'Ercole, M. Timmer, & C. Smith (Eds.), *How Was Life? Global Well-Being Since 1820*. (pp. 73-86). Paris: OECD Publishing. 10.1787/9789264214262-en
- De Zwart, P., van Zanden, J. L., de Pleijt, A., & Marks, D. (2014). Trade and Economic Development: Indonesia in the Long-Run. In A. Schrikker, & J. Touwen (Eds.), *Promises and Predicaments. Trade and entrepreneurship in colonial and independent Indonesia in the 19th and 20th Centuries*. Singapore: NUS Press.

- Heerma van Voss, L., van Leeuwen, M. H. D., & van Nederveen Meerkerk, E. (2014). Provisions for the Elderly in North-Western Europe: Almshouses around the North Sea, Sixteenth-Twentieth Centuries. *Scandinavian economic history review*, 62(1).
- Joor, J., & Aaslestad, K. (Eds.) (2014). *Revisiting Napoleon's Continental System: Local, Regional and European Experiences*. (War, Culture and Society, 1750-1850). Palgrave Macmillan.
- Joor, J. (2014). Significance and Consequences of the Continental System for Napoleonic Holland, especially for Amsterdam. In J. Joor, & K. Aaslestad (Eds.), *Revisiting Napoleon's Continental System: Local, Regional and European Experiences*. (pp. 259-276). Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Kessler, G., & Valetov, T. (2014). *Occupational Change and Industrialization: from Russia to the Soviet Union (1897-1959)*. Paper presented at European Social Science History Conference, Vienna, Austria.
- Lucassen, J., & Lingen, J. (2014). Warfare and Coin Circulation: Two Lacs of Bharatpur and Bindrabund Rupees and 15 Bags of Copper Pyce, Captured at Dig on Christmas' Eve 1804. *Numismatic Digest*, 36-37.
- Lucassen, J. (2014). Deep Monetization, Commercialization and Proletarianization. Possible Links, India 1200-1900. In S. Bhattacharya (Ed.), *Towards a New History of Work*. (pp. 17-55). New Delhi: Tulika Books.
- Lucassen, J. (2014). Worthy and Unworthy Efforts: Europe as a Comparative Unit. *Tijdschrift voor Sociale en Economische Geschiedenis*, 11(1), 117-125.
- Lucassen, J. (2014). The History of Work and Labour. *Tijdschrift voor Sociale en Economische Geschiedenis*, 11(2), 65-83.
- Lucassen, J., & Zuijderduijn, J. (Eds.) (2014). Coins, Currencies and Credit Instruments. *Tijdschrift voor Sociale en Economische Geschiedenis*, 11(3).
- Lucassen, J., & Zuijderduijn, J. (2014). Coins, Currencies and Credit Instruments. Media of Exchange in Economic and Social History. *Tijdschrift voor Sociale en Economische Geschiedenis*, 11(3), 1.
- Lucassen, J. (2014). Deep Monetization: the Case of the Netherlands 1200-1940. *Tijdschrift voor Sociale en Economische Geschiedenis*, 11(3), 73-121.
- Moatsos, M., Baten, J., Foldvari, P., van Leeuwen, B., & van Zanden, J. L. (2014). Income Inequality since 1820. In J. L. van Zanden, J. Baten, M. Mira d'Ercole, A. Rijpma, C. Smith, & M. Timmer (Eds.), *How Was Life?: Global Well-being since 1820*. (pp. 199). Paris: OECD Publishing. 10.1787/9789264214262-en
- Plopeanu, A., Foldvari, P., van Leeuwen, B., & van Zanden, J. L. (2014). Where Do Ideas Come from?: The Relation between Book Production and Patents from the Industrial Revolution to the Present. *European Journal of Science and Theology*, 10(3), 131-147.
- Seegers, C., & van Gerwen, J. (2014). To Promote and Facilitate: The NEHA 1914-2014. *Tijdschrift voor Sociale en Economische Geschiedenis*, 11(2), 21-44.
- Seegers, C. (2014). The Persistent Life of The British Merchant. In A. Blok, J. Lucassen, & H. Sanders (Eds.), *A Usable Collection: Essays in Honour of Jaap Kloosterman on Collecting Social History*. (pp. 100-107). Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Sinha-Kerkhoff, K. (2014). *Colonizing Plants in Bihar (1800-1950): Tobacco betwixt and between Indigo and Sugarcane*. Partridge India.
- Sinha-Kerkhoff, K. (2014). A Tobacco Romance: Embedding Cigarette Tobacco in Colonial Bihar (India). In W. van Schendel (Ed.), *Embedding Commodities*.
- Teeuwen, D., & van Nederveen Meerkerk, E. (2014). The Stability of Voluntarism. Financing Social Care in Early Modern Dutch Towns Compared with the English Poor Law, c. 1600-1800. *European Review of Economic History*, 18(1), 82-105. 10.1093/ereh/het014
- Teeuwen, D. (2014). *Generating Generosity. Financing Poor Relief through Charitable Collections in Dutch Towns, c. 1600-1800*
- Teeuwen, D. (2014). A Penny for the Poor. The Widespread Practice of Voluntarism: Financing Social Care in Early Modern Dutch Towns Compared with the English Poor Law, c. 1600-1800. *Tijdschrift voor Sociale en Economische Geschiedenis*, 11(3), 15-38.

- Van der Spek, R. J., & van Leeuwen, B. (2014). Quantifying the integration of the Babylonian economy in the Mediterranean world using a new corpus of price data, 400-50 BC. In F. de Callatay, & A. Wilson (Eds.), *Long-term quantification in ancient history*. (pp. 79-102). Bari: Edipuglia.
- Van der Spek, R. J., van Leeuwen, B., & van Zanden, J. L. (2014). *A History of Market Performance: From Ancient Babylonia to the Modern World*. (Routledge Explorations in Economic History). Oxford: Routledge.
- Van der Spek, R. J., van Leeuwen, B., & van Zanden, J. L. (2014). An Introduction: Markets from ancient Babylonia to the modern world. In R. van der Spek, B. van Leeuwen, & J. L. van Zanden (Eds.), *A History of Market Performance*. (pp. 1-16). (Explorations in Economic History). Oxon: Routledge.
- Van der Spek, R. J., van Leeuwen, B., & van Zanden, J. L. (2014). Markets from Babylon to Belfast: some concluding remarks. In R. van der Spek, B. van Leeuwen, & J. L. van Zanden (Eds.), *A History of Market Performance*. (pp. 529-544). (Explorations in Economic History). Oxon: Routledge.
- Van Gerwen, J., Co Seegers, Milja van Tielhof and Jan Luiten van Zanden (eds.), *Economic History in the Netherlands 1914-2014. Trends and debates Tijdschrift voor Sociale en Economische Geschiedenis*, 11(2). (Amsterdam 2014).
- Van Gerwen en Co Seegers, 'To promote and Facilitate. The NEHA 1914-2014', in: Jacques van Gerwen, Co Seegers, Milja van Tielhof and Jan Luiten van Zanden, *Economic History in the Netherlands 1914-2014. Trends and debates* (Amsterdam 2014) 21-45.
- Van Gerwen, Jacques, 'Het NEHA: een economisch-historische schatkamer in Amsterdam'.
<http://www.neha.nl/about/schatkamer.php>
- Van Leeuwen, B., & van Leeuwen-Li, J. (2014). Education since 1820. In J. L. van Zanden, J. Baten, M. Mira d'Ercole, A. Rijpm, C. Smith, & M. Timmer (Eds.), *How Was Life?: Global Well-being since 1820*. (pp. 57). Paris: OECD Publishing. 10.1787/9789264214262-en
- Van Leeuwen, B., & Foldvari, P. (2014). Market Performance in Early Economies: Concepts and Empirics: With an Application to Babylon.: A History of Market Performance. In B. van Leeuwen (Ed.), *A History of Market Performance*. (pp. 19). (Routledge Explorations in Economic History). Routledge.
- Van Leeuwen, B., & Foldvari, P. (2014). Educational and Income Inequality in Europe, ca. 1870-2000. *Cliometrica*, 8(3), 271-300. 10.1007/s11698-013-0105-3
- Van Leeuwen, B., & Hassink, W. (2014). A Note on Height and Surnames: The Role of Networks. *Journal of the Asia Pacific Economy*, 19(4), 579-587. 10.1080/13547860.2014.920592
- Van Leeuwen, B., & Foldvari, P. (2014). Risk Aversion and Storage in Autarkic Societies: from Babylonian Times until the Era of Globalization. In R. van der Spek, B. van Leeuwen, & J. L. van Zanden (Eds.), *A History of Market Performance: From Ancient Babylonia to the Modern World*. (pp. 473-488). (Routledge Explorations in Economic History). Routledge.
- Van Leeuwen, B., Foldvari, P., & van der Spek, R. J. (2014). Growing Silver and Changing Prices: the Development of the Money Stock in Ancient Babylonia and Medieval England. In R. van der Spek, B. van Leeuwen, & J. L. van Zanden (Eds.), *A History of Market Performance*. (pp. 489-505). (Routledge Explorations in Economic History). Routledge.
- Van Leeuwen, B., Foldvari, P., & van Zanden, J. L. (2014). Long-run patterns in market performance in the Near East, the Mediterranean and Europe from Antiquity to c. AD 1800: A History of Market Performance. In R. van der Spek, B. van Leeuwen, & J. L. van Zanden (Eds.), *A History of Market Performance*. (pp. 506-525). (Explorations in Economic History). Oxon: Routledge.
- Van Leeuwen, B., Huijs, J., & Pirngruber, R. (2014). Climate, War and Economic Development: the Case of Second-century BC Babylon. In B. van Leeuwen, R. van der Spek, & J. L. van Zanden (Eds.), *A History of Market Performance: From Ancient Babylonia to the Modern World*. (pp. 128-148). Routledge.
- Van Rossum, M., & Fatah-Black, K. (2014). Slavery in a 'slave free enclave'? Historical links between the Dutch Republic, Empire and Slavery, 1580s-1860s. *WerkstattGeschichte*, 66-67, 55-74.

- Van Rossum, M. (2014). Lost in translation? Maritime identity and identification in Asia under the VOC. *Journal for Maritime Research*, 16(2), 139–152.
- Van Rossum, M. (2014). 'To sell them in other countries and to make their profit'. The Dynamics of Private Slave Trade and Ownership under the Dutch East India Company (VOC). In *Serfdom and slavery in the European economy 11th - 18th centuries. Proceedings of the XLV Settimana di Studi* . (593-618). Prato: Firenze University Press.
- Van Rossum, M. (2014). The Rise of the Asian Sailor? Inter-Asiatic Shipping, the Dutch East India Company and Maritime Labour Markets (1500-1800). In S. Bhattacharya (Ed.), *Towards a New History of Work*. New Delhi: Tulika Books.
- Van Rossum, M. (2014). *Werkers van de wereld. Globalisering, arbeid en interculturele ontmoetingen tussen Aziatische en Europese zeelieden in dienst van de VOC, 1600-1800*. Uitgeverij Verloren.
- Van Rossum, M., & Guldemond, M. (2014). Slavernij, geweld en recht onder de VOC: Een inleiding op nieuwe verkenningen. *Acta Historica*, 3(4), 5-10.
- Van Rossum, M. (Developer). (2014). *Generale Zeemonsterrollen, Verenigde Oost-Indische Compagnie, 1691-1791*.
- Van Rossum, M. (2014). Recensie van Cheng Wei-chung, War, Trade and Piracy in the China Seas, 1622-1683. *Tijdschrift voor Zeegechiedenis*, 33(2), 71-73.
- Van Rossum, M. (2014). Review of G. Balachandran, Globalizing labour? Indian seafarers and world shipping, c. 1870-1945. *Indian Historical Review*, 41(2), 357-360.
- Van Tielhof, M., van Zanden, J. L., van Gerwen, J., & Seegers, C. 'Introduction. Economic History in the Netherlands', in: Jacques van Gerwen, Co Seegers, Milja van Tielhof and Jan Luiten van Zanden, *Economic History in the Netherlands 1914-2014. Trends and debates* (Amsterdam 2014) 1-21.
- Xu, Y., Foldvari, P., & van Leeuwen, B. (2014). Human Capital in Qing China: Economic Determinism or a History of Failed Opportunities? *MPRA Paper*, 43525.

Bijlage 4 Bijzondere NEHA leerstoel Bedrijfsgeschiedenis inclusief de sociale aspecten, 2014

Joost Jonker

Aanstelling

Hierin kwam tijdens het verslagjaar geen wijziging.

Onderwijs

Wederom lag qua onderwijs de nadruk op de twee colleges die ik geef, respectievelijk een BA3 college getiteld *De anatomie van de globalisering, bedrijfsleven en wereldeconomie sinds 1800* en een MA onderzoeksgroep die het archief Van Eeghen op het Amsterdamse stadsarchief hielp ordenen. Het eerste college lijkt, gezien te bezetting van rond de twintig personen, inmiddels een zekere populariteit te bezitten, die ertoe leidde dat ik afgelopen december zelfs een wachtlijst moest instellen. Helaas levert dit college niet het door mij gewenste effect op dat studenten door het BA college in bedrijfsgeschiedenis c.q. economische geschiedenis geïnteresseerd raken en zich vervolgens bij mij voor scripties of het MA college melden: doorstroming vindt tot nu toe niet plaats, terwijl de scriptiekanten die ik krijg kennelijk de weg naar mijn deur zelf wel weten te vinden. Voorshands wil ik het college toch handhaven uit overwegingen van zichtbaarheid.

Het MA college over Van Eeghen trok dit jaar tien deelnemers, die alle goed werk verzetten en op basis van hun onderzoek fraaie posters produceerden. Ook nu weer werkte ik zelf aan de ordening mee door de portefeuilles ongeregeld door te werken. Na afloop van de reeks vertelde Agathe Fris, hoofd Ontsluiting van het Stadsarchief, dat het archief nu vrijwel geordend is en op afzienbare termijn volledig voor onderzoek opengesteld kan worden. Daarmee stond ik voor de vraag wat voor college ik zou willen geven in de masterfase. Ik wilde eigenlijk naar het najaar opschuiven, omdat studenten dan nog geen scriptieonderwerp gekozen hebben zodat je meer kans hebt op scriptanten, maar dat bleek door de opbouw van het programma onmogelijk. Ik besloot uiteindelijk het MA college te gebruiken voor het opzetten van een meerjarig onderzoeksproject naar het omgaan met problemen op de financiële markt in de periode 1700-1940 onder de voorlopige titel 'De hielen van Mercurius'. Studenten gaan onderzoek doen naar het omgaan met faillissementen en het mislopen van financiële producten op basis van voorhanden archiefmateriaal, maar ook persberichten.

De promovendus Alberto Feenstra (integratie van gewestelijke geldmarkten in de Republiek) ontwikkelde zich goed. Hij floreert in de Posthumusopleiding, is AIO vertegenwoordiger in het AB van Posthumus en zijn onderzoek vordert gestaag. Voor de NWO AIO ronde van januari begeleid ik twee personen bij het indienen van een voorstel, één over de effecten van technologieoverdracht via defensie aanschafprogramma's, een ander over economische ontwikkeling en beleid in Amsterdam 1950-2000.

Tijdens het verslagjaar zat ik in de leescommissie voor drie proefschriften: Roland Uittenbogaart (UU, maart), Klara Paardenkooper (EUR, juni) en Marten Boon (EUR, december).

Onderzoek

Als voorheen nam het met Oscar Gelderblom lopende onderzoek naar de evolutie van vroegmoderne geldmarkten in Europa vrijwel al mijn tijd in beslag. In september-oktober gaven we samen vier colleges financiële geschiedenis in de serie Studium Generale van de Universiteit Utrecht (zie o.a. <http://www.sg.uu.nl/opnames/money-money-money/biljetten-en-bitcoins>).

Publikaties

(met Oscar Gelderblom) 'Early Capitalism in the Low Countries', in: L. Neal & J. Williamson (Eds.), *The Cambridge History of Capitalism* (Cambridge: Cambridge University Press) 314-356.

(met Heidi Deneweth en Oscar Gelderblom 'Microfinance and the Decline of Poverty: Evidence from the Nineteenth-Century Netherlands', *Journal of economic development* 39 (2014) 79-110.

Presentaties en papers

'Microfinance and the decline of poverty: evidence from the 19th-century Netherlands' seminar universiteit Frankfurt, januari

'Smoothing the flow, currency and payments in the Early Modern Low Countries', jaarcongres Economic History Society, Warwick University, maart; seminar EHBA, Belfast, mei; seminar Federal Reserve Bank Atlanta, mei, workshop Silver in world history, VU december

(met Co Seegers), 'Geschiedenis van het NEHA in acht afbeeldingen', ter gelegenheid van 100 jaar NEHA, KNAW Amsterdam, juni

'A forgotten legal construct, the negotiatie', colloquium Savigny and Thibaut, Maastricht, oktober

'Bedrijfsgeschiedenis = bedrijf + geschiedenis?', Vereniging Vrienden van het Noordhollands Archief, Haarlem, december